

Hlavné trendy v právnej oblasti v ochrane práv osôb zo skupiny LGBT v Európskej únii v rokoch 2008 – 2010

V článku 21, ktorý patrí do kapitoly o rovnosti Charty základných práv Európskej únie, sa zakazuje diskriminácia na základe sexuálnej orientácie.

Základné informácie

V roku 2007 Európsky parlament požiadal Agentúru Európskej únie pre základné práva (FRA), aby vykonala výskum o diskriminácii lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov (LGBT). V roku 2008 agentúra FRA uverejnila prvú porovnávaciu právnu analýzu o homofóbii, transfóbii a diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity v Európskej únii. V tomto letáku sú uvedené hlavné trendy v právnej oblasti vyplývajúce z aktualizovanej právnej analýzy, ktorú agentúra FRA uskutočnila v roku 2010.

Správa o sociálnej situácii osôb zo skupiny LGBT v Európskej únii bola uverejnená v roku 2009 a v rokoch 2011 a 2012 sa predpokladajú ďalšie sociálne výskumy.

Hlavné trendy

Hlavné trendy v právnej oblasti, ktoré sa objavili v období rokov 2008 – 2010 sú znázornené na dvoch grafoch na ďalšej strane: Na obrázku 1 sú uvedené rozdiely medzi pozitívnymi a negatívnymi trendmi týkajúcimi sa hlavných tém, zatiaľ čo obrázok 2 odráža právny rámec pre ochranu práv osôb zo skupiny LGBT v členských štátoch EÚ. Mnohé členské štáty EÚ však od roku 2008 neprijali žiadne nové právne opatrenia na ochranu práv osôb zo skupiny LGBT.

Poznámka: Tento prehľad sa nevzťahuje na situácie, keď nemožno pozorovať žiadny vývoj v právnej oblasti alebo opatreniach. Z tohto dôvodu by sa mal brať ako špecifikácia trendov vzťahujúcich sa na skutočne zaznamenané zmeny v posudzovanom období.

Trend 1: Vyšší počet pozitívnych iniciatív v oblasti rovnakého zaobchádzania v právnych predpisoch o voľnom pohybe a zlúčení rodiny

Vymedzenie pojmu „rodinný príslušník“ v právnych predpisoch, ktorými sa transponuje právo EÚ o voľnom pohybe a zlúčení rodiny, bolo alebo sa očakáva, že bude rozšírené v siedmich členských štátoch EÚ – vo Francúzsku, Írsku, Luxembursku, Maďarsku,

Portugalsku, Rakúsku a Španielsku. Negatívny trend sa však objavil v troch členských štátoch EÚ – Bulharsku, Estónsku a Rumunsku – kde sa manželstvá a partnerstvá osôb rovnakého pohlavia uzavreté v zahraničí jednoznačne považujú za neplatné, čo sťažuje zlúčenie manželov a partnerov rovnakého pohlavia. Tieto trendy poukazujú na protichodné prístupy, ktoré pretrvávajú vo vzťahu k voľnému pohybu a zlúčeniu rodiny tvorenej pári rovnakého pohlavia.

Trend 2: Významný počet pozitívnych iniciatív v oblasti azylového práva

Pozitívny trend sa objavil, pokiaľ ide o uznanie lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov (LGB) ako tzv. osobitnej sociálnej skupiny: s ďalšími šiestimi členskými štátmi EÚ – Fínskom, Lotyšskom, Maltou, Poľskom, Portugalskom a Španielskom – celkový počet členských štátov EÚ, ktoré výslovne poskytujú ochranu obetiam prenasledovania zo skupiny LGB, tento počet stúpol na 23.

Aktualizácia právnych predpisov odhaľuje aj negatívne postupy v tejto oblasti, a to používanie tzv. falometrického testovania v Českej republike ako metódy posudzovania dôveryhodnosti muža, ktorý o sebe tvrdí, že je homosexuál.

Trend 3: Zmes pozitívneho a negatívneho vývoja v oblasti slobody zhromažďovania

Aj keď sa v Bulharsku, Poľsku a Rumunsku zaznamenal určitý pokrok, právo organizovať podujatia na podporu lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov sa v Litve a Lotyšsku ešte stretáva s odmietaním.

Trend 4: Mierne rozšírenie právnej ochrany proti diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity

V tejto oblasti boli identifikované určité pozitívne kroky. Napríklad v Českej republike a Spojenom kráľovstve došlo k vývoju v súvislosti s rozšírením nediskriminačných právnych predpisov vzťahujúcich sa na sexuálnu orientáciu nad rámec zamestnania. V súvislosti s uznaním rodovej identity ako samostatného dôvodu diskriminácie alebo ako diskriminácie na základe pohlavia sa v Českej republike, Švédsku a Spojenom kráľovstve zaznamenali pozitívne zmeny.

Napokon orgány zaoberajúce sa rovnosťou v dvoch členských štátoch – Dánsku a Estónsku – rozšírili svoj mandát tak, aby sa mohli zaoberať aj diskrimináciou na základe sexuálnej orientácie.

Trend 5: Minimálny nárast ochrany proti zneužívaniu a násiliu (prejavy nenávisťi a trestná činnosť motivovaná nenávisťou)

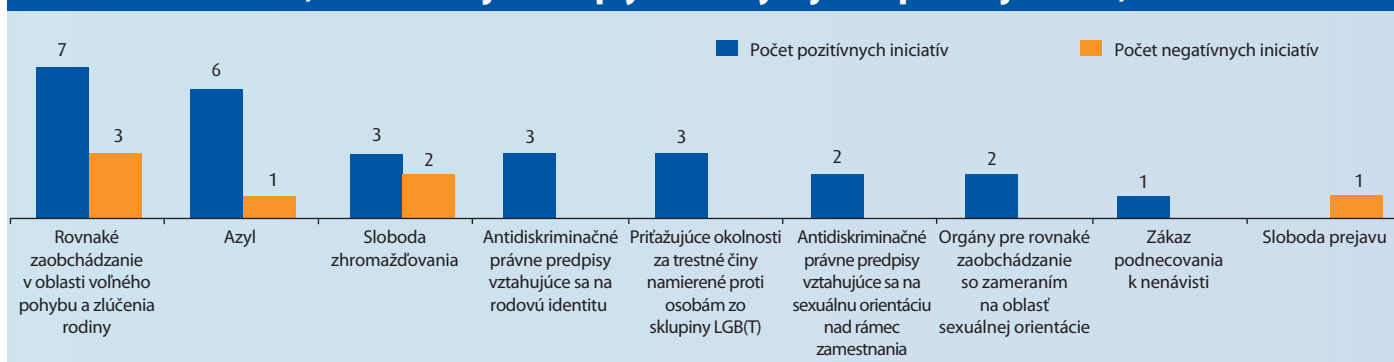
V súčasnosti neexistuje žiadny nástroj EÚ na boj proti vyjadreniam a trestným činom namiereným proti skupine LGBT. Aj keď na národnej úrovni je pokrok v tejto oblasti ešte stále veľmi pomalý

a nerovnomerný, pozitívne iniciatívy sa objavili v Grécku, Litve, Slovinsku a Spojenom kráľovstve.

Trend 6: Krok späť v súvislosti so slobodou prejavu

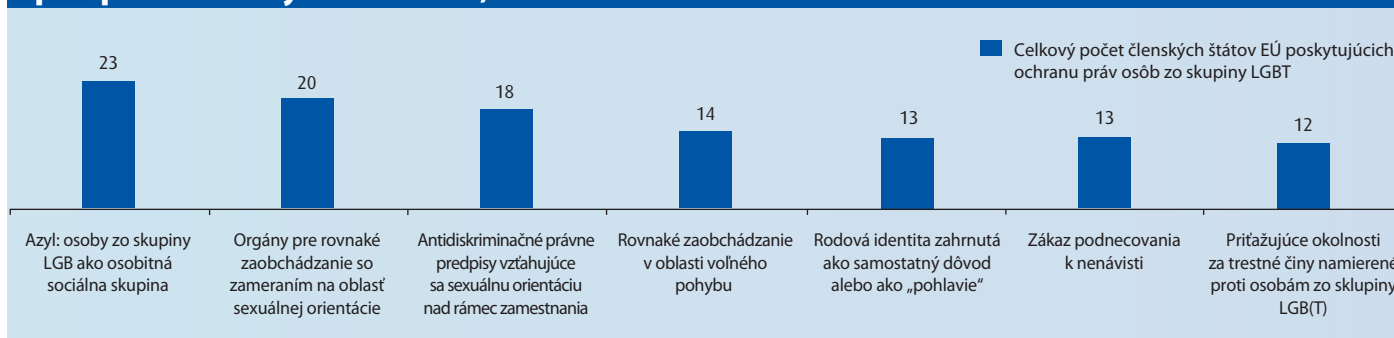
Zdá sa, že Litva zostáva izolovaná so svojím zákazom rozširovania materiálov, ktoré by sa mohli považovať za „podporujúce“ homosexualitu. Na druhej strane mnohé členské štáty EÚ – Estónsko, Francúzsko, Holandsko, Nemecko, Spojené kráľovstvo, Španielsko sa rozhodli aktívne podporovať verejné uznanie osôb zo skupiny LGBT.

Obrázok 1: Oblasti, ktoré sú najviac ovplyvnené vývojom v právnej oblasti, 2008 – 2010

Na obrázku 1 je znázornené, že najviac ovplyvnené tak pozitívnymi, ako aj negatívnymi právnymi zmenami je rovnaké zaobchádzanie s partnermi rovnakého pohlavia pri voľnom pohybe a zlučení rodiny. Ďalšie oblasti najviac ovplyvnené pozitívnymi právnymi zmenami sú právo na azyl a sloboda zhromažďovania, pre ktoré sú tiež charakteristické negatívne praktiky a vysvetlenie ochrany transsexuálov v rámci antidiskriminačných právnych predpisov. Pozitívne trendy boli identifikované pri rozširovaní antidiskriminačných právnych predpisov nad rámec zamestnania, právomoci orgánov pre rovnaké zaobchádzanie a trestné právo. Jeden prípad negatívneho vývoja sa týkal slobody prejavu.

Obrázok 2: Práva osôb zo skupiny LGBT v členských štátoch EÚ: stav v oblasti právnych predpisov v hlavných oblastiach, 2010

Na obrázku 2 je znázornená zmiešaná a nerovnomerná situácia v oblasti ochrany práv osôb zo skupiny LGBT, ktorá prevláda v rámci hlavných posudzovaných oblastí a v rámci EÚ. Na obrázku sa tiež uvádza v klesajúcom poradí, v ktorej oblasti sú práva osôb zo skupiny LGBT v členských štátoch EÚ najviac chránené (okrem zamestnania, kde všetky členské štáty EÚ poskytujú právnu ochranu na základe smernice Rady 2000/78/ES).

Ďalšie informácie:

Porovnávacia právna analýza agentúry FRA *Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity – 2010 Update* je online na: fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm

Prehľad aktivít agentúry FRA v oblasti práv osôb zo skupiny LGBT je k dispozícii na webovej stránke agentúry FRA na: fra.europa.eu/fraWebsite/lgbt-rights/lgbt-rights_en.htm